

A képi ábrázolások különbözőségei és hasonlóságai a rákosista, illetve a kádári diktatúra hétköznapijait illusztráló Liebmann-Enyedi fotógyűjteményben

Pályázati beszámoló

I. A megvalósult tudományos tevékenység hatásának bemutatása

A tudományos program rövid leírása:

A tudományos program során a Móra Ferenc Múzeumban található Liebmann- és Enyedi fotógyűjtemények segítségével erősítettük a vidéki identitást, a vidék megtartó erejét. A két legendás Csongrád megyei fotós munkásságából azokat az egységeket vontuk be a projektbe, melyek a rákosista és kádári diktatúra időszakához kapcsolódnak. A tudományos program során kutatási és digitalizálási tevékenységet végeztünk, ismeretterjesztő előadásokat tartottunk, konferenciát szerveztünk, valamint megjelentettünk egy fotóalbumot a fenti időszakból származó Liebmann- és Enyedi képekből, melyet könyvbemutatón – workshopon ismertettünk meg a nagyközönséggel.

A tudományos program célja:

A tudományos program célja az volt, hogy a Móra Ferenc Múzeumban található Liebmann- és Enyedi fotógyűjtemények segítségével erősítsük a vidéki identitást, a vidék megtartó erejének erősödését. Minél szélesebb nyilvánossággal szerettük volna megismertetni a két fotós munkásságát, különleges gyűjteményét. Ennek érdekében szerveztünk előadásokat, konferenciát, tettünk online elérhetővé bizonyos gyűjteményi egységeket, készítettünk fotóalbumot és rendeztünk könyvbemutatót és workshopot.

A kutatócsoport tagjai:

- Hegedűs Anita
- Medgyesi Konstantin
- Sólyom Péter

A tudományos program illeszkedése a Magyar Génius Program célrendszeréhez:

A megvalósult tudományos tevékenység nagyban segítette a vidéki identitás definiálását, hozzájárult a vidék megtartó erejének muzeológiai eszközökkel való biztosításához is. Az online elérhetővé tett gyűjteményi egységekkel, a megvalósult előadásokkal, konferenciával, valamint főként a megjelent fotóalbummal értük el ezeket a fenti célokat. A projektelemekek mindegyike alkalmas volt ezen vidéki identitás erősítésére: a fotókra szükség van, a fotók iránt nyitottság mutatkozik minden korosztályból.

A tudományos program eredménye:

A projekt pillérei a következők voltak a fenti célok elérése érdekében:

1. Tudományos kutatómunka a Móra Ferenc Múzeum Liebmann- és Enyedi-fotógyűjteménye kapcsán
2. Fotógyűjteményi egységek online hozzáférhetővé, kutathatóvá tétele
3. Eszközbeszerzés a fentiek megvalósításához
4. Ismeretterjesztő előadások megtartása Csongrád-Csanád vármegye több pontján
5. Szakmai konferencia szervezése a Liebmann- és Enyedi-fotógyűjtemények rákosista és kádári diktatúrához kötődő elemei kapcsán
6. Fotókönyv készítése
7. Könyvbemutató és workshop

Az alábbiakban ezen pilléreket mutatjuk be.

1. Tudományos kutatómunka

A Móra Ferenc Múzeumban található Liebmann- és Enyedi-fotógyűjtemény kapcsán végeztünk kutatómunkát. Ennek a tevékenységnek a következő részei voltak: fotó-digitalizálás, fotó-adatolás, fotó-leltározás, fotók folyóiratokban történő megjelenésnek vizsgálata, könyvtári és levéltári kutatómunka.

2. Fotógyűjteményi egységek online hozzáférhetővé tétele

A projekt során a Liebmann- és Enyedi-gyűjtemény egyes egységeinek megtörtént a széles nyilvánosság felé történő megnyitása online formában.

A Liebmann-felvételek válogatása elérhető a Móra Ferenc Múzeum hivatalos online gyűjteménykezelő felületén keresztül: <https://opac.mfm.u-szeged.hu/online-collection/-/results/init>

Az Enyedi-felvételek válogatása elérhető a Móra Ferenc Múzeum honlapján keresztül: <https://moramuzeum.hu/enyedi-zoltan-fotogyujtemeny/>

Ezek az online fotók egyrészt könnyű elérést jelentenek a kutatók számára, másrészt pedig a vármegyei lakosság számára, akik a fotógyűjtemények segítségével mélyíthetik el vidéki identitásukat, valamint a régi fotók alkalmasak lehetnek arra is, hogy a gyűjteményekkel segítsük a vidék megtartó erejének erősödését. Hiszen ezek a fotók alkalmasak megmutatni nem csak a diktatúrák borzalmait, hanem azokat a pillanatokat is, melyekre az idősebb generáció még emlékezhet, gyermekeiknek, unokáiknak átadhatják ezeket az emlékeket.

3. Eszközbeszerzés a fentiek megvalósításához

A projektnek köszönhetően többféle eszköz beszerzésére is lehetőség nyílt, így például digitális és offline tárolóeszközök vásárlására (pl. külső winchester, tárolódoboz, tárolótasak, stb.). Ezeknek az eszközöknek köszönhetően a fotónegatívokat megfelelő körülmények között tudjuk tárolni, így a rendszerezésük, visszakereshetőségük is egyszerűbbé vált.

4. Ismeretterjesztő előadások megtartása Csongrád-Csanád vármegye több pontján

A projekt kiemelt feladata volt, hogy ezeket a fotógyűjteményeket, illetve a hozzájuk kapcsolódó, vármegyénket érintő történeti adatokat megosszuk a széles nyilvánossággal. Ennek érdekében ismeretterjesztő előadásokat szerveztünk Szegeden, Makón, Hódmezővásárhelyen és Szentesen. A célunk nem csak az volt, hogy ezeket a fotókat bemutassuk és felhívjuk a figyelmet a fotók elérhetőségére, a leendő könyv megjelenésére, hanem az is, hogy történeteket hallgassunk meg a közönség köreiből. A különböző helyszíneken ugyanis a (főként a nyugdíjas korú) résztvevők megosztották saját emlékeiket egy-egy fotóval, egy-egy történeti eseménnyel kapcsolatban – mely ismételten erősítette a vidéki identitás erősödését. Az előadásokon sokféle korosztály részt vett: a makói előadáson például a nyugdíjas korosztály mellett középiskolások is jelen voltak, akik nem csak az előadást hallgatták meg, hanem a nyugdíjasok visszaemlékezéseit is – ezáltal segíthette a rendezvény a vidék megtartó erejének erősödését.

Az előadások időpontjai, helyszínei:

- 2023. december 4. Móra Ferenc Múzeum (Szeged):
- 2023. december 7. Makói József Attila Múzeum és Könyvtár
- 2024. március 25. Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum
- 2024. március 26. Szentesi Koszta József Múzeum
- 2024. május 29. Móra Ferenc Múzeum (Szeged)

5. Szakmai konferencia szervezése a Liebmann- és Enyedi-fotógyűjtemények rákosista és kádári diktatúrához kötődő elemei kapcsán

A projekt kapcsán fontosnak tartottuk, hogy a vármegye kutatóit is bevonjuk: ők is értesüljenek a projektről, a kezdeményezésről, valamint az online elérhető gyűjteményi egységekről. Emellett fontosnak ítéltük meg, hogy a témakör elismert vármegyei kutatói beszámolhassanak a témakörrel kapcsolatos kutatásaikról is.

A konferencia mindenki számára nyitott és ingyenes volt, így nem csak szakemberek, hanem laikus érdeklődők is részt vettek a rendezvényen, mely így szintén erősítette a vidéki identitást, valamint a kutatók oldaláról erősítette a vidék megtartó erejét.

6. Fotókönyv készítése

A tudományos tevékenység csúcspontja, egyfajta összegzője „A diktatúrák tükre”: az a fotóalbum, mely a Liebmann- és Enyedi-fotógyűjteményből válogat és tanulmányokon keresztül segít megismerkedni a fotók jelentőségével, az adott korrallal, a fotósokkal. A könyv elkészítése a komoly kutatómunka eredménye, megkoronázása: a két fotógyűjteményből válogattunk több témakör szerint.

A három bevezető tanulmány:

- Medgyesi Konstantin: Fotók fogságban. A demokrácia és a diktatúra képi narratívái
- Panek Sándor: Egy nap – egy szem az aranyláncból. Liebmann Béla élettörténetei
- Bakos András: Az ember elmegy, de a kép marad, és jól öregszik. Enyedi Zoltán, a fotóriporter

A fotókat bemutató egységek:

- A diktatúra névadói Szegeden
- A közterek és épületek mint a történelem színpadai
- Arcok a történelemből
- Az arctalan tömeg
- Arcok a hétköznapiakból

A fotóalbumot nyilvános könyvbemutatón mutattuk be a nagyközönségnek és az újságíróknak, valamint mindenki számára hozzáférhetővé is tettük. A könyv, a könyvben megjelent fotók segíthetik a vidéki identitás és megtartóerő erősödését.

7. Könyvbemutató és workshop

A diktatúrák tükre című kiadványt könyvbemutatón ismertettük meg a nagyközönséggel és az újságírókkal 2024. június 28-án. A könyvbemutató mellett egyfajta workshopot is tartottunk: nem csak a könyv tartalmáról beszéltünk, hanem a könyv létrejöttében közreműködő csapat részvételével a háttérmunkálatokat is ismertettük. Így segítséget adtunk mindazoknak, akik hasonló kötetek kiadásában gondolkodnak.

A könyvbemutató-workshop résztvevői:

Hegedűs Anita – szerkesztő, kutató

Magyar Milán – grafikus, tördelő

Medgyesi Konstantin – szerkesztő, kutató

Sólyom Péter – szerkesztő, kutató, gyűjteménykezelő

A könyvbemutató-workshop nagyon pozitív visszhangot generált: pozitív médiamegjelenések, pozitív visszajelzések a nagyközönség részéről.

